

Bemærkninger til forslaget

Efter omvæltningerne og friheden for de baltiske lande og andre øst- og centraleuropæiske lande er sikkerheden i atomkraftværkerne blevet bragt stadig mere i fokus.

De fleste atomkraftværker er bygget efter samme koncept som værket i Tjernobyl, og de finansielle og teknologiske muligheder for at bringe værkerne i »forsvarlig« stand forekommer uoverstigelige. De post-kommunistiske stater er i deres energiforsyning meget afhængige af leverancer fra de farlige atomkraftværker. De har hverken de nødvendige finansielle midler eller tilstrækkelig teknologisk viden og erfaring til at planlægge og igangsætte en alternativ energipolitik, der muliggør afvikling af atomkraft.

Litauen er en stat med en forholdsvis lille befolkning (ca. 3,5 mio.), der er veluddannet og meget selvbevidst. Der er store uudnyttede muligheder inden for biobrændsler, vedvarende energi i øvrigt samt store muligheder for besparelser i forbrugsleddet. Tallet være atomkraftværket er der overskudsproduktion af el, men til gengæld har sammenbrudet i samhandelen med det tidligere Sovjetunionen betydet næsten total afbrydelse af import af olie og gas til opvarmning. Den nye regering i Litauen har dog optaget forhandlinger med Rusland om afvikling af tidligere gæld i forbindelse med leverancer af gas. Ender disse forhandlinger positivt, er der udsigt til genoptagelse af gas- og olieleverancer, dog formodentligt til verdensmarkedspriser.

Litauen og de øvrige baltiske lande har i bestræbelserne for at få olie og gas fra staterne i det tidligere Sovjetunionen optaget forhandlinger med lokale myndigheder i det tidligere Sovjetunionen og indgået aftaler om byttehandel. I en overgangsperiode kunne Vesten som led i afvikling af Ignalina-værket tilbyde betaling for ekstra leverancer af gas og olie fra det tidligere Sovjetunionen samt kul fra Polen. Herved ville støtte samtidig kanaliseres til en større kreds af kriserammede post-kommunistiske stater.

Alternativet til den nuværende energiforsynings-situation er udvikling af kraftvarme, sådan at brænd-

slet udnyttes maksimalt gennem kombinationen af produktion af el og varme. På det område har Danmark stor viden og erfaring. Litauen bør også have støtte i form af olieleverancer i overgangsperioden. Opførelse af kraftvarmeværker i Litauen baseret på indenlandske brændsler og på kombination af kul/biobrændsler (»fluid bed«), eventuelle værker baseret på fossile brændsler med maksimal miljøsikkerhed og samtidig afvikling af atomkraftværket i Ignalina vil fjerne nogle af de store miljømæssige risici for Danmark og for Europa som helhed. Udnyttes det potentiale vi har inden for den danske energisektor, vil der i projekterings- og opførelsesfasen kunne skabes arbejdspladser i Danmark. Dertil kommer gode muligheder for støtte fra EF og internationale finansieringsinstitutioner. En del af finansieringen af opførelsen af kraftvarmeværkerne bør kunne ske gennem bidrag fra elsektorens henlæggelser.

Litauens økonomi er i disse år i en så dårlig forfatning, at omstillingen af energiforsyningen skal ske med 100 pct. udenlandsk finansiering. I 1992 havde Litauen en nedgang i produktionen på ca. 50 pct. og en inflation på flere tusinde procent. Det er på denne dystre baggrund, at Litauens regering og befolkning naturligt nok ikke føler at have overskud til at engagere sig aktivt i denne sag. Det er vigtigt, at et alternativt projekt vil skabe mindst lige så mange arbejdspladser og lige så stor forbedring af Litauens økonomi som fortsat drift af atomkraftværket i Ignalina. I projektet skal naturligvis indgå uddannelse af litauisk arbejdskraft, sådan at de nye kraftvarmeværker kan drives videre af litauerne selv. Det er næppe det store problem at benytte den veluddannede arbejdskraft ved Ignalina-værket på ikkeatomkraftværker.

Hvis Litauen ikke meget snart får forelagt et alternativ, er der reel mulighed for udvidelse af Ignalina-værket med endnu en blok. Der forhandles herom mellem de tre baltiske lande samt Hviderusland, der i dag modtager en del af elproduktionen fra Ignalina-værket.